

2012. február 12-én hatalmas érdeklődés mellett rendezték meg a *Digitális nemzedék* konferenciát az ELTE Kazinczy utcai épületében. A szervező ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK), Iskolapedagógiai Központ, Információs Társadalom Oktató- és Kutatócsoport, Magyar tanárok Egyesülete és Osztályfőnökök Országos Szakmai Egyesülete a megváltozott oktatási körülményekre kívánta felhívni a figyelmet. A konferenciára kb. négyszázan regisztráltak, még úgy is, hogy a regisztrációs időszakot a hatalmas érdeklődés miatt két héttel korábban lezárták. Végül a szombati napon a téli időjárás miatt késve érkezők délelőtt már csak az online közvetítésen keresztül követhették az előadásokat – az aulában ugyanis nem fértek többen el.

A nagy érdeklődés is jelzi, hogy valami megváltozott. Mások a mostani fiatalok, máshogy élik meg élményeiket, más ingerekhez és tempóhoz szoktak, tanáraiktól eltérő környezetben nőnek fel. Számukra az internet és a digitális világ természetes – szemben velünk, akik ezekkel 10–25–40 évesen szembesülünk.

A délelőtti plenáris programot *Szabolcs Éva* előadása nyitotta, aki a nemzedékekről és azok időbeli változásairól, meghatározó elemeiről beszélt. Kiemelte, hogy egy nemzedéket nem a születés, hanem a közös élmények tesznek korcsoportból nemzedékké, így például az is előfordulhat, hogy egy korcsoport tagjai nem ugyanahhoz a nemzedékhez fognak tartozni. Meghatározó továbbá a nemzedékek közötti kapcsolat, így a szülő és a gyermek viszonya. Korábbi kutatásokban a gyermeket mint hiányos felnőttet közelítették meg, aki még nem önálló, nem független. A jelenlegi kutatások alapján a gyermekekre nem passzív személyként tekintenek, hanem aktív csoportként, akik külön világot jelenítenek meg, valamint figyelembe veszik azt is, hogy a felnőttek folyamatosan változnak. (Elég csak az élethosszig tartó tanulásra gon-

dolni.) Megváltoznak a hagyományos gyermek-felnőtt kapcsolatok is; a gyermek fogyasztóként jelenik meg, illetve a gyermek- és a felnőttkor átmenete elhúzódik. A posztadoleszcenciaként ismert jelenség azonban nem most, hanem már a nyolcvanas években kezdődött, a pálya- és párválasztás azóta egyre jobban kitolódik, és a választás sem bizonyul sok esetben véglegesnek. A korábbi társadalmakra jellemző volt, hogy az egyes nemzedékek között nem volt olyan nagy különbség, ám a szenioritás, az idősebbek tapasztalata előnyt jelentett, míg manapság az idősök tapasztalatai leértékelődnek. Az infokommunikációs lehetőségekből adódóan a történelem tanulmányozása már nem minden esetben jelent megoldást. Az infokommunikációs technológia minőségi változást hozott, az internet terjedési sebessége bármely korábbi technika terjedési sebességét felülmúlja.

A második előadó, *Gyarmathy Éva* azt emelte ki, hogy az újabb nemzedékek, az újabb technikák mindig is ellenérzést keltettek az idősebbekben; egyfajta romboló hatást láttak bennük. Példaként az írásbeliség megjelenését említette, amelyben Szókratész az elbutulás veszélyét látta, a középkorban pedig arról panaszkodtak, hogy már tíz oldalt sem képesek megjegyezni a fiatalok, mert csak olvasnak. Tehát a jelenség nem új keletű. A jelenlegi oktatási rendszerben az olvasás, a könyvből történő tanulás elvárt és meghatározó képesség. Az ehhez szükséges logikai-elemző gondolkodás a felolvasással alakul ki, és fokozatosan fejlődik ki a gyermekben. Ma a tudásszerzés nem felolvasással, hanem képekkel történik. A gyerekekre jellemző bizonyos képességek erőssége; más, korábban jellemző képességekben, például a kognitív elemző gondolkodásban pedig gyengeség mutatkozik. A kultúra átalakulásával megváltoztak a készségek, és megváltozott az agyműködés is. Az elemzés helyett a holisztikus gondolkodás erősödik, ám

sok esetben hiányzik a rendszer, a helyzet átgondolása. Ennek feloldására lehet, hogy elég lenne az órákat az összefoglalással kezdeni, és először azt elmondani, hogy mire való mindez. Az előadás végén a mozdulatok jelentősége is szóba került, mivel a gondolkodás mögött ott van az észlelés is. Szükség van a kézzelfogható világra, mivel a virtuális világban csak a virtuális képességek fejlődnek.

Tari Annamária előadásában az erre a generációra jellemző és a fokozott online jelenlétből következő pszichológiai jelenségekre hívta fel a figyelmet. Kiemelte a Z-generációban általánosnak mondható mozaikos érettséget: a fiatalok bizonyos helyzetekben koraérettnek, míg más képességekben elmaradtak. Ezt a mozaikos működést azonban mi, felnőttek is hajlamosak vagyunk erősíteni, főleg azokon a területeken, ahol a gyerekek koraérettnek mondhatók.

Az online személyiség gyakorta narcisztikus, hiszen aki jelen van a közösségi oldalakon, ott aktív, annak gyakoriak az énközlései, sok mindent megoszt önmagáról. Az ebbe a közegbe bekerülők ezt tekintik természetesnek, ők pedig egyre fiatalabbak, tehát még kialakulatlan személyiséggel tapasztalják ezt, míg az idősebbek már kialakult énképpel, személyiséggel, felnőttként találkoztak ezzel a közeggel. Az előadó hangsúlyozta a család szerepét, amely keretet adhat a gyerekeknek, valamint segíthet az élmények megélésében. A fiatalokra jellemző egy új élményátélési mód; ők valamin keresztül élik meg az élményeket, így ellentétbe kerül a *sokan tudják és az én átélem*. Az azonnali megosztás miatt nem marad meg az az idő, ami az érzelmek feldolgozásához, a konfliktuskezeléshez szükséges. A gyakori postolás jelentheti a külső megerősítés iránti igényt. Ez is mutatja, hogy az új közegben új típusú szorongások is jelen vannak. Következhet ez az ismétlődő megmérettetésekből is, hiszen az idősebbek első nagy próbatétele 18 éves korukban az érettségi volt, míg most már az óvodába, általános iskolába is felvételizni kell, valamint meg kell felelni az iskola mellett a különórákon is.

Az online profilok, a közösségi oldalak miatt a másik emberről az ún. kemény ada-

tok, a tények, tényszerű megállapítások megszerzése könnyűvé vált, ám ezzel párhuzamosan a személyek közti kommunikáció ellaposodott, nehezen alakulnak ki mély beszélgetések. Az internet fejlődése, a személyre szabott keresők és reklámok tovább erősíthetik a narcisztikus vonalat – zárta előadását *Tari Annamária*, aki az Y- és a Z-generációról már megjelentetett önálló kötetet is.

Ságvári Bence a homogénnek gondolt Z-generáció, azaz a most 9–16 évesek különbségeire hívta fel a figyelmet. A 2010-es EU Kids Online kutatás eredményeit ismertetve elmondta, hogy ez a korosztály egyre hamarabb találkozik az internettel. Magyarországon átlagban 7–8 éves korra tehető az online internethasználat kezdete. Míg a most 16 évesek majdnem 11 évesen kezdték használni a világhálót, addig a most 9 éves korosztályban ez 7 éves korra tehető. Ez a generáció eltérő a mindennapos internethasználatban is: míg a 9–10 éveseknél az arány 33, addig a 15–16 éveseknél 75 százalék. Leggyakoribb tevékenységük a videózás, az iskolai feladatmegoldás és a közösségi oldalak. Az online jelenlét alakításában a szülőknek van fontos szerepük. Azok a szülők, akik magabiztos internethasználók, jobban tudják gyermekeiket segíteni ebben, míg az internetet nem használó vagy abban kevésbé járatos szülők tiltásokat vagy a teljes ráhagyást, a szabadságot adják gyermekeiknek. Ebben a tekintetben is fontos adat, hogy Magyarországon az európai átlagnál még mindig alacsonyabb az idősebb korosztály nethasználata.

A plenáris programokat kerekasztal-beszélgetés követte, ahol a délelőtti előadásokra reflektálva a Netgeneráció 2010 kutatásról és az oktatásban jelen lévő online alkalmazásokról beszélgettek. *Arató László*, a Magyar tanárok Egyesületének elnöke kiemelte, hogy az internet jobb, mint a televízió egyeduralma, hiszen ebben a közegben gyakori tevékenység az olvasás és a szövegalkotás. Más képességek szükségesek a képernyőről való olvasáshoz, mint egy regény elolvasásához; a digitális olvasás következtében sokkal jobb a fiatalok lényegkiemelő és szövegátfutó képessége. *Léva Dóra*, az ELTE PPK doktorandusza és tanársegéde beszámolt arról,

hogy a tanár szakos hallgatóknak – a hatodik féléve zajló *Modern eszközök a pedagógiában* című kurzus során – tanítják az online eszközök alkalmazását, bevonását az oktatási folyamatba. Néhány gyakorlati példa is elhangzott, például hibás Wikipédia-szócikk javítása a tanár vezetésével, vagy irodalmi alkotás feldolgozása a legnépszerűbb közösségi oldalon projektek keretében.

A kerekasztal-beszélgetés után a digitális nemzedék is hallatta hangját a konferenciához kapcsolódó pályázat (Így élünk mi – A digitális bennszülöttek mindennapjai) kapcsán. Rövid filmekben általános és középiskolások mutatták be, hogyan is élnek, hogyan is tanulnak ők. A nyertes videók megtekinthetők a konferencia honlapján is (<http://digitalisnemzedek.hu>).

Délután szekcióelőadásokban folytatódott a diskurzus a tanárszerepről, a magyartanításról, a számítógép- és internetfüggőségről, a sajátos nevelési igényű diákok oktatásáról.

A konferencia és a beszélgetések során többen is hangsúlyozták a katedrapedagógia felbomlását, a tanár mint egyedüli tudásbirtokos szerepének eltűnését, a több forrás használatát, a hiteles forrás megtanításának szükségességét. Azonban nem kerültek szóba a könyvtárak és a könyvtárostanárok sem.

A minden iskolában jelen lévő, (köz)oktatásban dolgozó, az iskolai könyvtárat vezető és pedagógiai végzettséggel rendelkező könyvtárostanárok ugyanis pont ezt tanítják a könyvtárhasználat során – a közoktatásban és a felsőoktatásban is. A könyvtár-pedagógiának mindig is kiemelt eleme volt a több-könyvűség, a több forrás.

A megváltozott nemzedékkel azonban nemcsak a közoktatásban, az iskolapadban, hanem a könyvtárakban, az iskolai és gyermekkönyvtárakban, de a felsőoktatásban és minden könyvtártípusban találkozhatunk. Érezzük a változást; valami megváltozott, mások a mai fiatalok.

De változunk velük együtt mi is, érdemes ezt figyelembe venni. Mások a diákok, más képességeik vannak, így alakítanunk kell a módszereinken, a megszokott sémáinkon; változhat a forma, az eszköz, az alapzaj, miközben a lényeg ugyanaz marad. Vegyük észre azokat az értékeket, amelyeket ez a nemzedék nyújt; tanuljuk meg tőlük, amit ők tudnak!

A konferencia oldalán a plenáris előadások és a kerekasztal-beszélgetés felvételről megtekinthetők, a félév végén pedig nem a diákokat, hanem a tanárokat állítja középpontba a *Digitális pedagógus* című rendezvény. ■

